

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Навчально-науковий інститут інформаційних технологій
Кафедра товарознавства та техногенно-екологічної безпеки

Затверджено
Науково-методичною радою Університету,
протокол від 7.09.2021 № 6
Голова НМР _____ А.О. Монаснко

**Робоча програма
навчальної дисципліни**

«Безпека життєдіяльності (модуль 1 "Безпека життєдіяльності", модуль 2 "Цивільний захист", модуль 3 "Охорона праці", модуль 4 «Екологія»)»

для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
денної та заочної форми навчання

галузі знань 035 Філологія
спеціальності 035 Філологія, ОП «Германські мови і літератури (переклад включно)»
Галузі знань 05 «Соціальні і поведінкові науки»
спеціальності – 051 «Економіка» ОП – «Економіка підприємства», ОП «Економічна кібернетика»
Спеціальності 053 Психологія ОП «Психологія»,
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 071 «Облік і оподаткування» ОП «Облік, податковий аудит та бізнес-аналітика», ОП «Податкове консультування»,
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»,
спеціальності 073 «Менеджмент»
ОП «Менеджмент готельно-ресторанного бізнесу», «Менеджмент митної справи»,
076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
ОП «Економіка та організація підприємницької діяльності», «Товарознавство та експертиза в митній справі»,
галузі знань 26 Цивільна безпека
спеціальності 262 Правоохоронна діяльність, ОП «Правоохоронна діяльність»,
галузі знань 29 «Міжнародні відносини»
спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини ОП «Міжнародні економічні відносини».

статус дисципліни: обов'язкова

Ірпінь 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» складена на основі освітньо-професійних програм спеціальності 035 Філологія ОП «Германські мови і літератури (переклад включно)» 051 Економіка ОП «Економіка підприємства», ОП «Економічна кібернетика», 053 Психологія ОП «Психологія», 071 «Облік і оподаткування», ОП «Облік, податковий аудит та бізнес-аналітика», ОП «Податкове консультування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», ОП «072 Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент» «Менеджмент готельно-ресторанного бізнесу», «Менеджмент митної справи», 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність ОП «Економіка та організація підприємницької діяльності», «Товарознавство та експертиза в митній справі», 262 Правоохоронна діяльність «Правоохоронна діяльність», 292 Міжнародні економічні відносини ОП «Міжнародні економічні відносини», затверджених Вченою радою Університету ДФС України 26.04.2021 протокол 5.

Укладач:

І. Качур, к.б.н., доцент кафедри товарознавства та техногенно-екологічної безпеки

Рецензенти:

Г. Чорна, к.т.н., доцент кафедри товарознавства та техногенно-екологічної безпеки
Л. Лазебник, д.е.н., зав.кафедри економіки підприємства

Гаранти ОПП

	О. Дячук	✓
	Л. Словарева	
	В. Лаговський	
	О. Льовкіна	
	А. Лісовий	
	Ю. Панура	✓
	М. Бєдринєць	
	М. Гусятинський	
	С. Шевчук	
	Г. Калач	
	Н. Авраменко	
	Г. Чигрина	
	Я. Белінська	

Робочу програму навчальної дисципліни схвалено кафедрою товарознавства та техногенно-екологічної безпеки, протокол від 28 серпня 2021 р. № 1

Завідувач кафедри товарознавства та техногенно-екологічної безпеки

Н. Авраменко, доцент, к.т.н.

Розглянуто і схвалено вченою радою Навчально-наукового інституту інформаційних технологій, протокол від 2021 р. № 5

Голова вченої ради
ННІ інформаційних технологій

А. Горбовий, д.т.н., професор.

Завідувач навчально-методичного відділу

І. Качур

Реєстраційний № _____

Зміст

1.	Передмова	4
2.	Опис навчальної дисципліни	6
3.	Зміст навчальної дисципліни за змістовими модулями	15
4.	Критерії оцінювання та розподіл балів	27
5.	Засоби оцінювання	31
6.	Перелік питань до поточного і підсумкового контролю	32
7.	Рекомендована література	36

ПЕРЕДМОВА

Відповідно до євроінтеграційних прагнень України, Конституції України, життя людини, її здоров'я, честь та гідність є найвищою соціальною цінністю. Держава гарантує умови для реалізації права громадян на охорону здоров'я, на безпечне для здоров'я та життя довкілля. Важливу роль у практичній реалізації цих прав відіграє освіта. Формування культури безпеки життєдіяльності відображене й в відповідних нормативних документах Університету – Концепції розвитку фізичної культури, формування культури безпеки та екологічного світогляду у здобувачів вищої освіти Університету (затверджено Вченою радою Університету державної фіскальної служби України від 30.04.2020 № 5).

Людина, її здоров'я, життя та безпека є лейтмотивом дисципліни «Безпека життєдіяльності». В змістовній частині дисципліни враховано засади концепції сталого розвитку; досвід європейської системи освіти у сфері ризику, інших міжнародних та національних документів; відображені сучасні тенденції розв'язання проблем безпеки людини.

Мета вивчення дисципліни полягає у оволодінні сукупністю загальнокультурних та професійних компетентностей з питань безпеки життєдіяльності, цивільного захисту, охорони праці та охорони навколишнього середовища відповідно до європейських стандартів безпеки та охорони навколишнього середовища для вирішення професійних завдань, пов'язаних із гарантуванням забезпечення сталого розвитку об'єктів економіки, збереження життя та здоров'я персоналу в умовах небезпечних і надзвичайних ситуацій.

Завдання дисципліни передбачає опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях, і формування мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня безпеки функціонування об'єктів галузі, матеріальних та культурних цінностей в межах науково-обґрунтованих критеріїв прийнятної ризику.

Форми організації освітнього процесу: денна, заочна, дистанційна, змішана.

Методи та форми навчання. Передбачено лекційні, семінарські, практичні заняття, індивідуально-консультаційна та самостійна робота здобувача вищої освіти..

Методика проведення лекційних, семінарських та практичних занять базується на проблемних, евристичних, ігрових та інших продуктивних формах навчання, які розвивають індивідуальність здобувача вищої освіти, творчу активність, самостійність мислення, здатність сприймати, інтерпретувати й аналізувати навчальні, наукові тексти. Застосовуються метод кейсів, на реальних даних розглядаються основні шляхи вирішення проблемних питань.

Застосовуються наукові дискусії та ігрові методики, які спрямовані на набуття м'яких навичок комунікації, командної роботи, формування власної точки зору та критичного мислення у здобувачів вищої освіти.

На лекційних заняттях здобувача вищої освіти отримують інформацію про теоретичні аспекти курсу.

Семінарські та практичні заняття передбачають розкриття актуальних питань безпеки життєдіяльності та обговорення дискусійних питань, оволодіння нормативно- правовою базою безпеки життєдіяльності та вирішення практичних завдань.

Самостійна робота здобувача вищої освіти спрямована на виконання додаткових завдань за темами курсу, підготовку різних видів завдань, підготовку наукових доповідей, презентацій, навчальних проектів.

Передбачено такі методи і форми роботи із: виконання тренувальних вправ і тестових завдань, проведення диспутів, презентацій тощо.

Індивідуально-консультаційна робота здобувача вищої освіти (під керівництвом викладача) передбачає написання доповідей, есе.

Під час лекційних, практичних занять застосовуються інноваційні інтерактивні

методи і форми навчання: тренінги, кейси, круглі столи, конференції, проектний метод,, тестові завдання, ігрові (імітаційні, операційні, рольові, ділові ігри), мультимедійні технології.

Форми навчання: денна, заочна

Організація поточного та підсумкового контролю знань.

Об'єктом контролю є діяльність здобувача вищої освіти на семінарських практичних заняттях, а також результати виконання самостійної, індивідуальної роботи.

До контрольних заходів входять поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських та практичних занять та при перевірці самостійних робіт (бліц-контроль (тести), проведення презентації-захисту творчих завдань, виконання письмових завдань) і має на меті перевірку рівня засвоєння студентами навчального матеріалу з навчальної дисципліни.

Проміжний контроль здійснюється у формі контрольного заходу (тест, контрольна робота).

Підсумковий контроль – диференційований залік.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Рівень вищої освіти галузь знань спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС - 4	Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський) рівень	Обов'язкова	
Модулів - 1	спеціальності 035Філологія ОП «Германські мови і літератури (переклад включно)» 051 Економіка ОП «Економіка підприємства», ОП «Економічна кібернетика», 053 Психологія ОП «Психологія», 071 «Облік і оподаткування», ОП «Облік, податковий аудит та бізнес-аналітика», ОП «Податкове консультування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», ОП «072 Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент» «Менеджмент готельно-ресторанного бізнесу», «Менеджмент митної справи», 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність ОП «Економіка та організація підприємницької діяльності», «Товарознавство та експертиза в митній справі», 262 Правоохоронна діяльність «Правоохоронна діяльність», 292 Міжнародні економічні відносини ОП «Міжнародні економічні відносини»	Рік підготовки:	
Змістових модулів - 4		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		1-й/	1-й
		Лекції	
		32 год.	4 год.
		Практичні	
		14 год.	4 год.
		Семінарські	
		14 год.	
		Самостійна робота	
		60 год.	110 год.
Індивід.-консультац. робота: 2 год.			
Форма семестрового контролю: диф.залік			

2.1. Перелік компетентностей, формування яких забезпечує вивчення дисципліни:

ОП «Германські мови та літератури (переклад включно)»

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

СК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ОП «Економіка підприємства»

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.

СК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

ОП «Економічна кібернетика»

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

ОП «Психологія»

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

ОП «Облік, податковий аудит та бізнес-аналітика»

ОП «Податкове консультування»

ЗК08. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК09. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК12. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.

СК08. Ідентифікувати та оцінювати ризики не досягнення управлінських цілей суб'єкта господарювання, не дотримання ним законодавства та регулювання

діяльності, недостовірності звітності, збереження й використання його ресурсів.

СК11. Демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК03. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність працювати у команді.

ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

ОП «Менеджмент готельно-ресторанного бізнесу»

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

СК2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

ФК3. Здатність встановлювати управлінські закономірності бізнес-діяльності та розуміти її закони.

ФК4. Здатність досліджувати проблеми і для життєдіяльності особистості.

ОП «Менеджмент митної справи»

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ОП «Економіка та організація підприємницької діяльності»

ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.

ЗК 9. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо.

ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ОП «Товарознавство та експертиза в митній справі»

ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.

ЗК 9. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо.

ОП «Правоохоронна діяльність»

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку загальної системи знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ОП «Міжнародні економічні відносини»

ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК03. Здатність навчатися та бути сучасно навченим.

ЗК10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

СК16. Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.

2.2. Результати навчання:

ОП «Германські мови та літератури (переклад включно)»

ПРН 2 Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН3. Організувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН4. Розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства

ОП «Економіка підприємства»

ПРН 12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ОП «Економічна кібернетика»

ПРН18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

ПРН24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.

ОП «Психологія»

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії

ОП «Облік, податковий аудит та бізнес-аналітика»

ОП «Податкове консультування»

ПР09. Ідентифікувати та оцінювати ризики господарської діяльності підприємств.

ПР15. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження соціально-економічних явищ і господарських процесів на підприємстві.

ПР19. Дотримуватися здорового способу життя, безпеки життєдіяльності співробітників та здійснювати заходи щодо збереження навколишнього середовища.

ПР20. Виконувати професійні функції з урахуванням вимог соціальної відповідальності, трудової дисципліни, вміння планувати та управляти часом.

ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ПР23. Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»

ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.

ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПР17. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПР20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.

ОП «Менеджмент готельно-ресторанного бізнесу»

ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

ОП «Менеджмент митної справи»

ПРН2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

ПРН 14. Розуміти принципи психології та професійній діяльності.

ОП «Економіка та організація підприємницької діяльності»

ПРН 2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

ПРН 6. Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.

ПРН 8. Застосовувати одержані знання й уміння для ініціювання та реалізації заходів у сфері збереження навколишнього природного середовища і здійснення безпечної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

ПРН 10. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально на основі етичних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства.

ПРН 16. Знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких,

торговельних та біржових структур і застосовувати його на практиці.

ОП «Товарознавство та експертиза в митній справі»

ПРН2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

ПРН 6. Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.

ПРН 8. Застосовувати одержані знання й уміння для ініціювання та реалізації заходів у сфері збереження навколишнього природного середовища і здійснення безпечної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

ПРН 9. Знати вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної і правової держави.

ОП «Правоохоронна діяльність»

РН16. Застосовувати заходи, спрямовані на усунення загрози життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального злочину чи адміністративного правопорушення.

ОП «Міжнародні економічні відносини»

РН01. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, усвідомлюючи необхідність навчання впродовж усього життя, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.

РН07. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

РН23. Усвідомлювати необхідність навчання впродовж життя з метою підтримки професійної компетентності на високому рівні.

2.3. Пререквізити вивчення дисципліни:

Дисципліна вивчається на 1 курсі у 1 семестрі навчання.

2.4. Постреквізити вивчення дисципліни:

Компетентності, набуті в результаті вивчення дисципліни будуть застосовані надалі у всіх освітніх компонентах, які будуть освоюватися здобувачами вищої освіти в циклі дисциплін професійної підготовки.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Безпека життєдіяльності» (модуль 1 "Безпека життєдіяльності", модуль 2
"Цивільний захист", модуль 3 "Охорона праці", модуль 4 «Екологія»»

денна форма навчання

№ п/п	Змістові модулі	Кількість годин				
		Лекції і (год.)	Семинар / (практ.) заняття (год.)	Інд.-конс. робота під керівництвом викладача (год.)	СРС (год.)	Всього (год.)
Модуль I = 4 зал. кред. (120 год.)						
ЗМ I. (т.1 - 6) «Безпека життєдіяльності»						
Т. 1	Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності	4	0/2		7	9
Т. 2	Фізіологічні та психологічні особливості організму людини	2	2/0		7	7
Т. 3	Середовище життєдіяльності людини				5	5
Т. 4	Техногенні небезпеки та їх наслідки	4	0/0		4	10
Т. 5	Соціальні небезпеки	2	2/2		6	7
Т. 6	Комбіновані небезпеки		2/0		7	7
	Разом за змістовим модулем I	12	6/4 (10)		36	40
ЗМ II. (т.7 - 9) «Цивільний захист»						
Т. 7.	Правові та організаційні основи цивільного захисту	2	2/0		8	8
Т. 8.	Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій	1	0/2		6	6
Т. 9.	Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи ЦЗ	1	2/0		7	7
	Разом за змістовим модулем II	4	4/2 (6)		21	21
Форма контролю – контрольна робота– письмова робота (тести)						
ЗМ III. (т.10 - 13) «Охорона праці»						
Т. 10.	Правові та організаційні питання охорони праці	2	1/2		8	10
Т. 11.	Виробнича санітарія та гігієна праці	2	1/0		8	8
Т. 12.	Основи промислової безпеки	2	1/0		7	7
Т. 13.	Пожежна безпека	2	1/0		6	7
	Всього за змістовим модулем III	8	4/2 (6)		29	32

ЗМ IV. (т.14 - 16) «Екологія»						
Т. 14.	Теоретичні основи загальної екології	2	2/0		7	7
Т. 15.	Економічний та правовий механізм управління природокористуванням та охороною НПС	2	0/2		10	11
Т. 16.	Техноекологія та сучасні види науково-практичної діяльності людини у галузі охорони НПС	4	2/0		7	7
Всього за змістовим модулем IV		8	4/2(6)		24	25
Форма контролю – контрольна робота– письмова робота (тести)						
<i>Підсумкова/залікова контрольна робота</i>			2			2
Усього годин		32	28	2	110	120

заочна форма навчання

№ п/п	Змістові модулі	Кількість годин				
		Лекції (год.)	Семинари (практ.) заняття (год.)	Інд.-конс. робота під керівництвом викладача (год.)	СРС (год.)	Всього (год.)
Модуль I = 4 зал. кред. (120 год.)						
ЗМ I. (т.1 - 6) «Безпека життєдіяльності»						
Т. 1	Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності	2			7	9
Т. 2	Фізіологічні та психологічні особливості організму людини				7	7
Т. 3	Середовище життєдіяльності людини				5	5
Т. 4	Техногенні небезпеки та їх наслідки		1		4	5
Т. 5	Соціальні небезпеки			1 (IP 1)	6	7
Т. 6	Комбіновані небезпеки				7	7
Разом за змістовим модулем I		2	1	1	36	40
ЗМ II. (т.7 - 9) «Цивільний захист»						
Т. 7.	Правові та організаційні основи цивільного захисту				8	8
Т. 8.	Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій				6	6
Т. 9.	Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи ЦЗ				7	7

	Разом за змістовим модулем II				21	21
Форма контролю – контрольна робота– письмова робота (тести)						
ЗМ III. (т.10 - 13) «Охорона праці»						
Т. 10.	Правові та організаційні питання охорони праці	2			8	10
Т. 11.	Виробнича санітарія та гігієна праці				8	8
Т. 12.	Основи промислової безпеки				7	7
Т. 13.	Пожежна безпека		1		6	7
	Всього за змістовим модулем III	2	1		29	32
ЗМ IV. (т.14 - 16) «Екологія»						
Т. 14.	Теоретичні основи загальної екології				7	7
Т. 15.	Економічний та правовий механізм управління природокористуванням та охороною НПС			1 (IP2)	10	11
Т. 16.	Техноекологія та сучасні види науково-практичної діяльності людини у галузі охорони НПС				7	7
	Всього за змістовим модулем IV			1	24	25
Форма контролю – контрольна робота– письмова робота (тести)						
	<i>Підсумкова/залікова контрольна робота</i>		2			2
	<i>Індивідуально-консультаційна робота</i>					
	Усього годин	4	4	2	110	120

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ

ЗМ І. «Безпека життєдіяльності» ТЕМА 1. КАТЕГОРІЙНО-ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ З БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

План лекційного заняття

1. Предмет, мета, функції та завдання «Безпека життєдіяльності».
2. Актуальність навчальної дисципліни.
3. Сталий розвиток суспільства та його проблеми. Шляхи вирішення в Україні.
4. Основні поняття в БЖД: «людина», «життя», «діяльність», «небезпека», «безпека», «життєдіяльність».
5. Класифікація небезпек.
6. Аксиоми безпеки життєдіяльності.
7. Ризик в безпеці життєдіяльності як кількісна оцінка небезпек.
8. Системний аналіз в БЖД.

План практичного заняття

1. Сталий розвиток суспільства та його проблеми. Шляхи вирішення в Україні.
2. Ризик в безпеці життєдіяльності як кількісна оцінка небезпек.
3. Кейс. Розрахунок ризику за індивідуальними вихідними даними з підприємства.

План самостійної роботи

1. Концепція прийнятного (допустимого) ризику. Ризик-орієнтований підхід у забезпеченні безпеки.
2. Види ризику.
3. Управління ризиком.
4. Культура безпеки як елемент загальної культури, що реалізує захисну функцію людства.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає сутність безпеки життєдіяльності?
2. Характеристика та аналіз основних понять у безпеці життєдіяльності.
4. Охарактеризуйте етапи впливу суспільства на НПС.
5. Охарактеризуйте джерела небезпек та наведіть їхню класифікацію.
6. Дайте характеристики небезпечним, шкідливим та вражаючим факторам.
7. Охарактеризуйте систему “людина – життєве середовище”.
8. Ризик як кількісна оцінка небезпеки.
9. Що таке сталий розвиток суспільства?
10. Цілі сталого розвитку України.

Рекомендована література: [норм-прав.акти: 1, 4, 5, основна:1,4; допоміжна: 1, 4, 6, інформ. ресурси: 1, 2, 3, 7, 8, 18]

ТЕМА 2.

ФІЗІОЛОГІЧНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗМУ ЛЮДИНИ

План лекційного заняття

1. Структура і властивості сенсорної системи та її значення у забезпеченні безпеки людини. Психофізіологічний закон Вебера-Фехнера.

2. Характеристика основних аналізаторів безпеки життєдіяльності. Значення гомеостазу для забезпечення безпеки організму людини.
3. Роль біоритмів у забезпеченні життєдіяльності людини.
4. Основні визначення здоров'я. Чинники, від яких залежить здоров'я людини. Адаптація організму до змін чинників зовнішнього середовища.

План семінарського заняття

1. Структура і властивості сенсорної системи та її значення у забезпеченні безпеки людини. Психофізіологічний закон Вебера-Фехнера.
2. Характеристика основних аналізаторів безпеки життєдіяльності. Значення гомеостазу для забезпечення безпеки організму людини.
3. Стан здоров'я населення України.
4. Психологічні особливості організму людини.
5. Поняття про психоемоційні напруження (стрес). Поведінка людини у стресових ситуаціях.

План самостійної роботи

1. Людина як біологічний та соціальний суб'єкт. Біологічні та соціальні ознаки людини.
2. Загальне уявлення про обмін речовин.
3. Види поведінки людини та її психічна діяльність: психічні процеси, стани, властивості.
4. Поняття про психоемоційні напруження (стрес). Поведінка людини у стресових ситуаціях. Частота змін стресових станів у людей, що знаходяться в районі НС.
5. Система охорони здоров'я в Україні.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте анатомо-фізіологічну структуру людини.
2. Яке значення має сенсорна система у забезпеченні безпеки людини.
3. Значення нервової системи у життєдіяльності людини.
4. Яку роль відіграють біоритми у забезпеченні життєдіяльності людини. Їхня класифікація.
5. Наведіть основні визначення здоров'я.
6. Адаптація організму до змін чинників зовнішнього середовища, її види.
7. Здоров'я людини, якість життя та його безпека.
8. Психіка людини і безпека життєдіяльності.
9. Психічні процеси та їх роль в безпеці життєдіяльності..
10. Психічні стани та психічні властивості: загальне та відмінне.

Рекомендована література: [норм-прав.акти: 1, 4, 5, основна:1, 2, 3, 4; допоміжна: 1, 3, 4, 6, 8 інформ. ресурси: 1, 2,3, 4, 7, 18]

ТЕМА 3. СЕРЕДОВИЩЕ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ

План самостійної роботи

1. Поняття про середовище життєдіяльності людини.
2. Природне середовище життєдіяльності. Стихійні лиха та їх класифікація за причиною виникнення: тектонічні, топологічні, метеорологічні.
3. Стихійні лиха, які найбільш зустрічаються в Україні. Найбільш руйнівні стихійні лиха в історії людства.
4. Техногенне середовище: виробниче, побутове, урбанізоване.
5. Соціально-політичне середовище. Конфлікти, їх класифікація та причини виникнення.
6. Тероризм як глобальна небезпека.
7. Екстремальні ситуації криміногенного характеру.
8. Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження.

Питання для самоконтролю

1. Що таке середовище життєдіяльності людини?
2. Природне середовище життєдіяльності.
3. Класифікація природних небезпек за причиною виникнення: тектонічні, топологічні, метеорологічні.
4. Техногенне середовище: виробниче, побутове, урбанізоване.
5. Соціально-політичне середовище.

Рекомендована література: [норм-прав.акти: 1, 3, 4, 5, основна:1,4, 5, 6 ; допоміжна: 1,2, 5, 4, 6, інформ. ресурси: 1, 2, 3, 6, 7, 8, 18]

ТЕМА 4. ТЕХНОГЕННІ НЕБЕЗПЕКИ ТА ЇХ НАСЛІДКИ

План лекційного заняття

1. Віброакустичні небезпечні чинники: шум, вібрація. Загальна характеристика, вплив на організм людини та захист від їх впливу.
2. Типологія аварій на потенційно-небезпечних об'єктах.
3. Електромагнітні поля і випромінювання: загальна характеристика, їх вплив на організм людини та захист від їх дії.
4. Біологічні небезпеки: отруйні тварини; отруйні рослини; небезпечні патогенні мікроорганізми: найпростіші, гриби, віруси, рикетсії, бактерії.

План самостійної роботи

1. Аварії на системах життєзабезпечення. Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях.
2. Вимоги до транспортування небезпечних речовин. Маркування небезпечних вантажів з небезпечними речовинами.
3. Знайти в ЗМІ повідомлення про найкрупніші гідродинамічні аварії. Навести приклади гідродинамічних аварій та їх наслідків.
4. Біологічні небезпеки: отруйні тварини; отруйні рослини; небезпечні патогенні мікроорганізми: найпростіші, гриби, віруси, рикетсії, бактерії.
5. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей.
6. Загальна характеристика особливо небезпечних хвороб (ковід, холера, сибірка, чума та ін.).

Питання для самоконтролю

1. Віброакустичні небезпечні чинники: шум, вібрація. Загальна характеристика, вплив на організм людини та захист від їхнього впливу.
2. Типологія аварій на потенційно-небезпечних об'єктах.
4. Біологічна дія іонізуючих випромінювань на організм людини.
5. Аварії, пов'язані з викидом (витоком) небезпечних хімічних речовин.
6. Класифікація небезпечних хімічних речовин.
7. Поняття про нормування шкідливих речовин.
8. Аварії на системах життєзабезпечення та їх наслідки для суспільства.
9. Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях.
10. Електромагнітні поля і випромінювання: загальна характеристика, їх вплив електромагнітних полів на організм людини та захист від їх дії.
11. Біологічні небезпеки: макроорганізми (отруйні рослини, отруйні тварини), небезпечні патогенні організми (гриби, віруси, рикетсії, бактерії).

Рекомендована література: [норм-прав.акти: 1, 4, 5, основна:1,2, 5, допоміжна: 1, 2, 4, 5, 6, інформ. ресурси: 2, 3, 7, 8, 15, 16, 18]

ТЕМА 5. СОЦІАЛЬНІ НЕБЕЗПЕКИ

План лекційного заняття

1. Культура харчування як складова культури здоров'я.
2. Соціальні хвороби: туберкульоз, гепатит, цукровий діабет, серцево-судинні захворювання, онкозахворювання.
3. Шкідливі звички. Алкоголізм як соціальна небезпека. Тютюнопаління та його шкідливі наслідки.
4. Натовп, його різновиди, поведження людини в натовпі.
5. Моббінг: причини, види, наслідки, профілактика та запобігання.
6. Небезпека засобів масової інформації (ЗМІ): вплив ЗМІ на свідомість людини; реклама та її маніпуляційні можливості.

План практичного заняття.

Розрахунок оптимального харчового раціону здобувача вищої освіти.

1. Безпека харчування.
2. Законодавство України та зарубіжний досвід контролю за якістю та безпечністю продуктів харчування.
3. Зробити розрахунок реального харчового раціону за допомогою довідкових даних та розробити індивідуальний раціональний харчовий раціон з урахуванням особливостей діяльності здобувачів вищої освіти.

План семінарського заняття

1. Культура харчування як складова культури здоров'я.
2. Соціальні хвороби та їх значення для суспільства.
3. Епідемії та пандемії, їх значення для розвитку суспільства.
4. Булінг та моббінг: причини, види, наслідки, профілактика та запобігання.
5. Небезпека засобів масової інформації (ЗМІ): вплив ЗМІ на свідомість людини.

План самостійної роботи

1. Культура харчування як складова культури здоров'я.
2. Соціальні хвороби: туберкульоз, гепатит, цукровий діабет, серцево-судинні захворювання, онкозахворювання.
3. Шкідливі звички. Алкоголізм як соціальна небезпека. Тютюнопаління та його шкідливі наслідки.
4. Натовп, його різновиди, поведження людини в натовпі.
5. Булінг та моббінг: причини, види, наслідки, профілактика та запобігання.
6. Небезпека засобів масової інформації (ЗМІ): вплив ЗМІ на свідомість людини.

Питання для самоконтролю

1. Поняття про соціальні небезпеки.
2. Соціальні хвороби.
3. Шкідливі звички. Тютюнопаління та його наслідки. Алкоголізм як соціальна проблема.
5. Булінг та моббінг як прояви психологічного насильства у суспільстві..
6. Натовп, його різновиди, поведження людини в натовпі.
7. Насильство. Прояви насильства та запобігання насильству.

Рекомендована література: [норм-прав.акти: 3, 4, 5,6 основна:1,2, 3, 4; допоміжна: 1, 2, 3, 4, 6, інформ. ресурси: 1,2, 7, 8,10, 12, 18]

ТЕМА 6. КОМБІНОВАНІ НЕБЕЗПЕКИ

План семінарського заняття

1. Природно-техногенні небезпеки: парниковий ефект; забруднення ксенобіотиками; порушення озонового шару («озонові діри»); кислотні опади.
2. Природно-соціальні небезпеки. Соціально небезпечні хвороби. Серцево-судинні захворювання, травми, онкологічні захворювання. Захворювання, що передаються

статевим шляхом. СНІД. Наркотичні речовини та їх вплив на організм людини. Соціально-техногенні небезпеки: професійні захворювання, виробничий травматизм.

План самостійної роботи

1. Непередбачувані небажані наслідки науково-технічного прогресу.
2. Природно-техногенні небезпеки.
3. Природно-соціальні небезпеки.
4. Соціально-техногенні небезпеки.

Питання для самоконтролю

1. Поняття “комбіновані небезпеки” та їхні види.
2. Природно-техногенні небезпеки: порушення озонового шару, парниковий ефект, кислотні опади.
3. Природно-соціальні небезпеки: ЧНІД, наркоманія.
4. Соціально-техногенні небезпеки.
5. Соціально-політичні небезпеки.
6. Конфлікти, їхня класифікація та причини виникнення.
7. Конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження.

Рекомендована література: [норм-прав.акти: 3, 4, 5,6 основна:1,2, 3, 4; допоміжна: 1, 2, 3, 4, 6, інформ. ресурси: 1,2, 7, 8,10, 12, 18]

ЗМ II. «Цивільний захист»

ТЕМА 7. ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

План лекційного заняття

1. Положення міжнародного гуманітарного права. Женевські конвенції та Додаткові протоколи.
2. Державне управління у сфері цивільного захисту.
3. Правова основа цивільного захисту. Основні положення Кодексу цивільного захисту. Поняття про надзвичайні ситуації та їх класифікація.
4. Єдина державна система цивільного захисту (ЄДС ЦЗ): структура, завдання, режими функціонування.
5. Сили цивільного захисту.

План семінарського заняття

1. Положення міжнародного гуманітарного права. Женевські конвенції та Додаткові протоколи.
2. Державне управління у сфері цивільного захисту.
3. Основні положення Кодексу цивільного захисту. Класифікація надзвичайних ситуацій.
4. Єдина державна система цивільного захисту (ЄДС ЦЗ): структура, завдання, режими функціонування.
5. Сили цивільного захисту.

План самостійної роботи

1. Державне управління у сфері цивільного захисту.
2. Основні положення Кодексу цивільного захисту.
3. Єдина державна система цивільного захисту (ЄДС ЦЗ): структура, завдання, режими функціонування.
4. Сили цивільного захисту.

Питання для самоконтролю

1. Суть Положень міжнародного гуманітарного права.
2. Основні принципи державного управління у сфері цивільного захисту.
3. Надзвичайні ситуації та їх класифікація. Навести приклади.
4. Для чого створена Єдина державна система цивільного захисту (ЄДС ЦЗ)?

Рекомендована література: [норм-прав.акти: 1, 2, основна:1,2, 6; допоміжна: 1, 2, 5 інформ. ресурси:1,2,3,6,11]

ТЕМА 8. ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ І ТЕРИТОРІЙ ВІД НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

План лекційного заняття

1. Оповіщення та інформування суб'єктів забезпечення цивільного захисту.
2. Укриття населення в захисних спорудах цивільного захисту.
3. Заходи з евакуації.
4. Забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення.

План практичного заняття. Оцінка інженерного захисту працюючих на об'єкті господарської діяльності

1. Ознайомитися з теоретичним матеріалом з тематики.
2. Виконати розрахунок завдання за індивідуальними даними.
На промисловому об'єкті робітники і службовці працюють в одну зміну. Під час аварії на цьому, чи сусідньому, підприємстві об'єкт може опинитись у зоні хімічного або радіаційного забруднення. Для захисту виробничого персоналу на об'єкті побудовано сховище, вбудоване в будівлю, де працюють люди.
3. Оцінити надійність захисту виробничого персоналу об'єкту в сховищі під час аварії з можливим хімічним або радіаційним забрудненням території. Вихідні дані в надані в таблиці.
4. Зробити висновок.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Інженерний захист.
2. Радіаційний захист.
3. Хімічний захист. Медичний захист.
4. Психологічний захист.
5. Біологічний захист населення, тварин і рослин.

Питання для самоконтролю

1. Що таке інженерний захист?
2. Захисні споруди: призначення та класифікація.
3. Які заходи входять до комплексу радіаційного і хімічного захисту населення і територій?
4. Які норми приміщень існують для захисних споруд?
5. Назвіть режими повітропостачання, які можуть бути реалізовані в сховищі.
6. Скільки складає аварійний запас води у сховищі на одну особу?

Рекомендована література: [норм-прав.акти: 3, 4, 5,6 основна:1,2, 3, 4; допоміжна: 1, 2, 3, 4, 6, інформ. ресурси: 1,2, 7, 8,10, 12, 18]

ТЕМА 9.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХОДІВ І ДІЙ В МЕЖАХ ЄДИНОЇ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

План лекційного заняття

1. Фінансування заходів з ліквідації наслідків НС, відшкодування збитків постраждалим.
2. Поняття державного резерву, його склад, призначення. Єдина система державного резерву України.
3. Гуманітарна допомога у випадках НС. Форми організації гуманітарної допомоги. Послуги і матеріальні ресурси в рамках гуманітарної допомоги, що надаються у вигляді благодійності.

План практичного заняття

1. Знайти у ЗМІ інформацію щодо надзвичайної ситуації, при якій надавалася

гуманітарна допомога. Зробити аналіз потреб постраждалих у надзвичайній ситуації та розробити план дій по ліквідації надзвичайної ситуації а також перелік можливих потреб постраждалих.

2. Вивчити, яким чином відбувається фінансування заходів з ліквідації наслідків НС, відшкодування збитків постраждалим.

3. Вивчити, яким чином може надаватися гуманітарна допомога постраждалим при надзвичайних ситуаціях та заповнити таблицю:

Опис надзвичайної ситуації	Можлива гуманітарна допомога	Нормативні засади ГД	Вид ГД	Джерело ГД

4. Вивчити поняття державного резерву, його склад, призначення. Описати та зробити висновки щодо складу державного резерву. Заповнити таблицю:

Склад держрезерву	Приклад продукції держрезерву	Призначення продукції	Умови використання продукції з держрезерву

План самостійної роботи

1. Фінансування заходів з ліквідації наслідків НС, відшкодування збитків постраждалим.

2. Страховий механізм відшкодування збитків від НС. Порядок надання фінансової допомоги та схема опрацювання звернень щодо виділення коштів з резервного фонду державного бюджету.

3. Поняття державного резерву, його склад, призначення. Єдина система державного резерву України. Бюджетні та позабюджетні джерела формування резервного фонду. Утримання і розвиток системи державного резерву. Фінансування операцій, пов'язаних з накопиченням (приростом), поновленням матеріальних цінностей державного резерву. Норми резервування та фінансування системи державного резерву на випадок НС.

4. Гуманітарна допомога у випадках НС. Форми організації гуманітарної допомоги.

Питання для самоконтролю

1. Яким чином здійснюється фінансування заходів з ліквідації наслідків НС?

2. Єдина система державного резерву України: склад, джерела формування.

3. Послуги і матеріальні ресурси в рамках гуманітарної допомоги, що надаються у вигляді благодійності.

Рекомендована література: [норм-прав.акти: 3, 4, 5,6 основна:1,2, 3, 4; допоміжна: 1, 2, 3, 4, 6, інформ. ресурси: 1,2, 7, 8,10, 12, 18]

ЗМ Ш. «Охорона праці»

ТЕМА 10. ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

План лекційного заняття

1. Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном.

2. Суб'єкти та об'єкти охорони праці. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці.

3. Конституційні засади охорони праці в Україні. Законодавство України про охорону праці. Закон України «Про охорону праці».

4. Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці.

5. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, структура, основні вимоги та ознаки. Реєстр НПАОП.

6. Фінансування охорони праці, його основні принципи та джерела.

7. Система державного управління охороною праці в Україні. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці.

План семінарського заняття

1. Суб'єкти та об'єкти охорони праці. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці.
2. Конституційні засади охорони праці в Україні. Законодавство України про охорону праці. Закон України «Про охорону праці».
3. Теоретичні положення з питань розслідування нещасних випадків на виробництві.
4. Опис нещасного випадку, визначення характеру та порядку розслідування.
5. Оформлення актів розслідування нещасного випадку (Н-1, Н-5, НТ) та звіту про виконану роботу.

План практичного заняття.

Розрахунок чисельності працівників служби охорони праці на підприємстві за даними підприємства.

1. Ознайомитися з методикою розрахунку чисельності служби охорони праці та визначення площі приміщення, яка необхідна для її розміщення.
2. Виконати розрахунок чисельності служби охорони праці та площі приміщення служби охорони праці відповідно до варіанту, приведеного в табл.
2. Відповісти на питання для перевірки.

План самостійної роботи

1. Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих чинників.
2. Стандарти в галузі охорони праці: система стандартів безпеки праці (ССБП); міждержавні стандарти ССБП; національні стандарти України з охорони праці.
3. Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення.
4. Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права.
5. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці.
6. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.
7. Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій.
8. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці.

Питання для самоконтролю

1. Обов'язки роботодавця щодо забезпечення системи управління охороною праці.
2. Які обов'язки працівника щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.
3. Хто організує і за які кошти проводить попередні і періодичні медичні огляди?
4. При якій чисельності працюючих в установах і організаціях створюється служба охорони праці?
5. Склад комісії з питань охорони праці. Які права має Служба охорони праці?
6. Що Ви знаєте про вступний інструктаж? Яка його мета, правила проведення та оформлення?
7. Первинний та повторний інструктажі на робочому місці, їх мета та зміст.
8. Як фінансуються роботи по охороні праці на підприємстві і в організації?
9. Які нещасні випадки належать до виробничих?
10. Які дії у керівника робіт, якщо стався нещасний випадок?
11. Які обов'язки у комісії з розслідування нещасного випадку?
12. Які причини травматизму та професійних захворювань?
13. Які методи аналізу виробничого травматизму застосовують на підприємствах?

Рекомендована література: [норм-прав.акти: 1, 3, 4, 5,6 основна:3, 5, допоміжна: 1, 2,7,8, інформ. ресурси: 1,2,3, 6, 7, 8, 11,12, 14, 17, 18]

ТЕМА 11. ВИРОБНИЧА САНІТАРІЯ ТА ГІГІЄНА ПРАЦІ

План лекційного заняття

1. Загальне уявлення про психофізіологічні фактори небезпек.
2. Фізична та розумова діяльність людини.
3. Фактори, що впливають на продуктивність праці. Втома.
4. Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці.
5. Повітря робочої зони:
  - 5.1. Мікrokлімат робочої зони, нормування та контроль його параметрів; заходи та засоби їх нормалізації.
  - 5.2. Склад повітря робочої зони: джерела забруднення повітряного середовища шкідливими речовинами. ГДК) шкідливих речовин. Контроль за станом повітряного середовища на виробництві. Заходи та засоби попередження забруднення повітря робочої зони.
  - 5.3. Вентиляція та її види.
6. Освітлення виробничих приміщень, його класифікація та нормування.
7. Санітарно-гігієнічні вимоги до планування і розміщення виробничих і допоміжних приміщень.

План семінарського заняття

1. Роль центральної нервової системи в трудовій діяльності людини.
2. Класи шкідливості підприємств за санітарними нормами.
3. Санітарно-захисні зони підприємств.
4. Вимоги до розташування промислового майданчика підприємства, до виробничих та допоміжних приміщень.
5. Вимоги охорони праці до розташування виробничого і офісного обладнання та організації робочих місць.

План самостійної роботи

1. Класи шкідливості підприємств за санітарними нормами.
2. Санітарно-захисні зони підприємств.
3. Вимоги до розташування промислового майданчика підприємства, до виробничих та допоміжних приміщень.
4. Вимоги охорони праці до розташування виробничого і офісного обладнання та організації робочих місць.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте небезпечність фізичної і розумової втоми.
2. Як класифікуються роботи за важкістю та енергозатратами?
3. Як визначається гранично допустима концентрація при одночасному знаходженні у повітрі робочої зони декількох шкідливих речовин односпрямованої дії?
4. Що ви знаєте про індивідуальні засоби захисту?
5. Які Ви знаєте види виробничої вентиляції?
6. Які Ви знаєте види освітлення?
7. Які існують засоби профілактики шкідливої дії вібрації?
8. Організаційно-технічні заходи боротьби із шумом.
9. Захист від негативної дії інфразвуку та опромінення.
10. Назвіть основні санітарно-гігієнічні вимоги до розміщення підприємства та планування його території.
11. Назвіть основні вимоги до виробничих будівель та споруд.
12. Назвіть основні вимоги до допоміжних приміщень.
13. Принципи розташування санітарно-побутових приміщень.
14. Що забороняється розміщувати в межах санітарно-захисних зон?

Рекомендована література: [норм-прав.акти: 1, 3, 4, 5,6 основна:3, 5, допоміжна: 1, 2,7,8, інформ. ресурси: 1,2,3, 6, 7, 8, 11,12, 14, 17, 18]

ТЕМА 12. ОСНОВИ ПРОМИСЛОВОЇ БЕЗПЕКИ

План лекційного заняття

1. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів.
2. Безпека під час експлуатації систем під тиском і криогенної техніки.
3. Безпека під час вантажно-розвантажувальних робіт.
4. Дія електричного струму на організм людини: електричні травми та чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом.
5. Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом.

План семінарського заняття

1. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів.
2. Безпека під час вантажно-розвантажувальних робіт.
3. Дія електричного струму на організм людини: електричні травми та чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом.
4. Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом.

План самостійної роботи

1. Умови ураження людини електричним струмом. Напруга кроку та дотику.
2. Безпечна експлуатація електроустановок: електрозахисні засоби і заходи.
3. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.

Питання для самоконтролю

1. Що належить до обладнання, яке працює під тиском?
2. Який порядок зберігання балонів із стиснутими газами?
3. Що являється причинами електротравматизму?
4. Від яких чинників залежать наслідки ураження електричним струмом?
5. Що називається кроковою напругою?
6. Якими можуть бути схеми включення людини в електричне коло?
7. Як класифікуються виробничі приміщення за рівнем електробезпеки?
8. Які способи захисту людей від ураження струмом при наближенні або торканні до струмоведучих частин електроустановок під напругою?

Рекомендована література: [норм-прав.акти: 1, 3, 4, 5,6 основна:3, 5, допоміжна: 1, 2,7,8, інформ. ресурси: 1,2,3, 6, 7, 8, 11,12, 14, 17, 18]

ТЕМА 13. ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА

План лекційного заняття

1. Показники вибухопожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин.
2. Категорії приміщень за вибухопожежонебезпечністю.
3. Класифікація вибухонебезпечних та пожежонебезпечних приміщень і зон.
4. Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту: пожежна сигналізація, засоби пожежогасіння.

План семінарського заняття

1. Дії персоналу при виникненні пожежі.
2. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах.
3. Вивчення питань пожежної безпеки працівниками.

План самостійної роботи

1. Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту.
2. Пожежна сигналізація. Засоби пожежогасіння.
3. Дії персоналу при виникненні пожежі.
4. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах.
5. Вивчення питань пожежної безпеки працівниками.

Питання для самоконтролю

1. Що таке пожежа?
2. На які класи поділяються пожежі залежно від властивостей горючих речовин?
3. Які основні причини пожеж?

4. Який вплив небезпечних та шкідливих чинників, пов'язаних з пожежами, на людину?
5. Як класифікуються приміщення будівлі за категоріями вибухопожежної та пожежної небезпеки?
6. Яке призначення має система попередження пожежі?
7. Яка мета протипожежних профілактичних заходів?
8. Які установки використовують для протипожежного захисту?
9. Які види пожежних сповіщувачів вам відомі?
10. Що таке вогнестійкість будівель і споруд?

Рекомендована література: [норм-прав.акти: 1, 3, 4, 5,6 основна:3, 5, допоміжна: 1, 2,7,8, інформ. ресурси: 1,2,3, 6, 7, 8, 11,12, 14, 17, 18]

ЗМ IV. «Екологія»

ТЕМА 14. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАГАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЇ

План лекційного заняття

1. Екологічні фактори та їх класифікація.
2. Визначення екосистеми, склад і функціональна структура екосистеми. Основні процеси в екосистемі. Харчові ланцюги та трофічні рівні. Потоки речовини та енергії в екосистемах.
3. Основні джерела забруднення довкілля. Глобальні екологічні проблеми сучасності.
4. Основні екологічні закони.

План семінарського заняття

1. Екологічні фактори: визначення, класифікація, характеристика.
2. Ековалентність. Поділ живих організмів за ековалентністю. Приклади.
3. Популяції: означення, основні параметри, структури. Приклади.
4. Екосистеми: означення, складові, типи, види, стани, структури. Приклади.
5. Характеристика біосфери як глобальної екосистеми. Вчення В.І. Вернадського про біо- і ноосферу.
6. Глобальні екологічні проблеми сучасності.
7. Моніторинг: означення, види, складові, завдання.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Характеристика модельної системи «Людина – Економіка – Біота – Середовище».
2. Екологічні фактори: означення, класифікація, характеристика.
3. Поділ живих організмів за ековалентністю.
4. Популяції: означення, основні параметри, структури. Приклади.
5. Екосистеми: означення, складові, типи, види, стани, структури. Приклади.
6. Загальна характеристика біосфери та її складових. Їх значення для існування живих організмів. Вчення В.І. Вернадського про біосферу.
7. Глобальні екологічні проблеми сучасності: причини виникнення, наслідки, характеристика.
8. Оцінка природних ресурсів.

Питання для самоконтролю

1. Роль екології як науки в житті суспільства.
2. Структура сучасних екологічних знань.
3. Екологічні фактори та їх класифікація.
4. Поділ живих організмів за ековалентністю.
5. Дати характеристику популяціям.
6. Екосистеми: визначення, складові, типи, види і стани екосистем. Навести приклади.
7. Дати характеристику новому періоду антропогенного впливу на НПС.
8. Сутність Глобальної Системи Моніторингу НПС.
9. Економічний, еколого-економічний та соціоекологічний принципи природокористування.

Рекомендована література: [норм-прав.акти: 1, 4, основна:4, допоміжна:2, 4, інформ. ресурси: 1, 2, 3,4, 5, 7, 9, 10, 13, 18,19,20,21]

ТЕМА 15. ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯМ ТА ОХОРОНОЮ НПС

План лекційного заняття

1. Економіка природокористування: означення та складові. Розрахунок екологічних податків
2. Розрахунок економічних збитків від забруднення природного середовища. Види збитків.
3. Економічна і соціальна ефективність природоохоронних заходів. Методика визначення природоохоронних затрат.
4. Державне управління в галузі охорони НПС і раціонального ПК. Екологічне право

План практичної роботи.

Визначення категорії небезпечності підприємства та величини санітарно-захисної зони

1. Згідно вихідних даних, з використанням наданої довідкової інформації, визначити категорію небезпечності підприємства (КНП) та ширину санітарнозахисної зони (СЗЗ).
2. Відповісти на питання для самоперевірки.
  1. На які класи поділяються підприємства залежно від складу й кількості шкідливих чинників та умов технологічного процесу? 2. Що таке санітарно-захисна зона і за якими принципами вона створюється? 3. Що таке гранично допустима концентрація і яке відношення вона має до розрахунку санітарно-захисних зон? 4. Які дані використовують для визначення категорії небезпечності?

План індивідуально-консультативної роботи.

1. Проаналізувати вихідні дані щодо розміщення та номенклатури відходів за визначеними даними.
2. Розрахувати за даними суму екологічних податків, що підлягає сплаті до бюджету.
3. Зробити висновок та представити у вигляді доповіді та презентації проект розрахунку екологічного податку.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Економіка природокористування та її складові.
2. Визначення екологічних податків.
3. Методи визначення збитків від забруднення атмосферного повітря, водних об'єктів та земельних угідь.
4. Економічна та соціальна ефективність природоохоронних заходів. Методи розрахунку економічного ефекту природоохоронних заходів.
5. Принципи природоохоронних заходів.
6. Основні причини екологічної кризи в Україні.

Питання для самоконтролю

1. Основні складові економічного механізму природокористування.
2. Екологічні податки за забруднення стаціонарними джерелами забруднення.
3. Досвід економічно-розвинених країн у сфері екологічного оподаткування.
4. Розрахунок економічних збитків від забруднення НПС.
5. Визначення загально-економічних збитків від забруднення довкілля.
6. Суть соціальної ефективності природоохоронних заходів.
7. Економічний ефект від здійснення природоохоронної діяльності.
8. Якими нормативно-правовими актами регулюється стан екологічної безпеки в Україні?

Рекомендована література: [норм-прав.акти: 1, 4, основна:4, допоміжна:2, 4, інформ. ресурси: 1, 2, 3,4, 5, 7, 9, 10, 13, 18 ,19,20,21]

ТЕМА 16.

ТЕХНОЕКОЛОГІЯ ТА СУЧАСНІ ВИДИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ НПС

План лекційного заняття

1. Основні завдання техноекології.
2. Екологічна експертиза.
3. Екологічна паспортизація виробничих об'єктів.
4. Екологічний менеджмент.
5. Екологічний маркетинг.
6. Екологічний аудит.
7. Екологічний інжиніринг.

План семінарського заняття

1. Економіка природокористування та її основні складові.
2. Екологічні податки за забруднення стаціонарними джерелами забруднення.
3. Досвід економічно-розвинених країн у сфері екологічного оподаткування.
4. Розрахунок економічних збитків від забруднення НПС.
5. Визначення загально-економічних збитків від забруднення довкілля.
6. Соціальна та економічна ефективність природоохоронних заходів.
7. Затрати на здійснення природоохоронних заходів.
8. Принципи еколого-економічних заходів.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Основні завдання техноекології.
2. Екологічна експертиза: типи, фінансування, характеристика.
3. Екологічна паспортизація.
4. Екологічний менеджмент, маркетинг, аудит та інжиніринг: суть, значення та ступінь використання.
5. Екологічна сертифікація: суть, значення, завдання.

Питання для самоконтролю

1. Яким чином здійснюється очищення газодимових викидів та промислових стічних вод?
2. Дати характеристику екологічній експертизі як виду науково-практичної діяльності?
3. Що таке екологічний паспорт підприємства?
4. Функції екологічного менеджменту на макро- та мікрорівні.
5. Екологічний маркетинг: означення та функції.
6. Чим відрізняється екологічний аудит від екологічної експертизи?
7. Наведіть приклад екологічного інжинірингу.

Рекомендована література: [норм-прав.акти: 1, 4, основна:4, допоміжна:2, 4, інформ. ресурси: 1, 2, 3,4, 5, 7, 9, 10, 13, 18,19,20,21]

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТА РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Максимальна кількість балів отримана здобувачем вищої освіти на семінарському та практичному занятті становить 3 бали.

Виконання самостійної роботи, як правило, оцінюється під час проведення практичного заняття у вигляді опитування в тому числі за питаннями, які виносяться на самостійну роботу.

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100-бальної системи оцінювання, повинен включати обов'язкове комп'ютерне тестування на платформі дистанційного навчання УДФСУ MOODLE (максимально 5 балів).

Розподіл балів при рейтинговій системі оцінювання денна форма навчання

Модулі	Модуль 1 - (50 балів)															Залік / = 50 балів	Загальна оцінка з курсу = 50 балів + 50 балів = 100 б.	
Загальна кількість балів за модулем																		
Теми	Т. 1	Т. 2	Т. 3	Т. 4	Т. 5	Т. 6	Т. 7	Т. 8	Т. 9	Т. 10	Т. 11	Т. 12	Т. 13	Т. 14	Т. 15	Т. 16	Контрольний захід №1=7 №2=7	
Відповідь на сем/практичному занятті	2	2			2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2		
Індивідуальна робота	5																	
Підсумковий тестовий контроль на платформі дистанційного навчання УДФСУ MOODLE	5																	

**Розподіл балів при рейтинговій системі оцінювання
заочна форма навчання**

Модулі	Модуль 1 - (50 балів)				Залік 50 балів	Загальна оцінка з курсу = 50 балів + 50 балів = 100 б.
Загальна кількість балів за модулем	50					
Теми	Т.1-6	Т.7-9	Т.10-13	Т.14 -16		
Відповідь на семінарському занятті	5		5			
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарського заняття та виконання 4-х робіт = 20					
Індивідуальна робота	5					

**Шкала оцінювання роботи здобувачів вищої освіти
на семінарських/ практичних заняттях**

Кількість балів	Критерії оцінювання
2	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
1	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Критерії оцінювання контрольних робіт

Формою проміжного поточного контролю є контрольна робота, яка проводиться у письмовій формі та оцінюється від 0 до 7 балів.

Критерії оцінювання відповіді на теоретичне питання

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі дав відповіді на всі питання. При цьому використовував актуальну наукову термінологію, належним чином обґрунтовував свої думки та зробив узагальнені підсумки.	2
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який в основному розкрив зміст теоретичних питань. Проте, при висвітленні деяких питань не вистачало достатньої аргументації, допускалися при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.	1,5
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав фрагментарні відповіді на теоретичні питання (без аргументації й обґрунтування, підсумків), у відповідях присутні неточності та помилки або відповідь дана лише на окремі питання.	1
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав неправильну відповідь на всі теоретичні питання, допустив істотні помилки, оперував неактуальною застарілою інформацією або відповіді на питання відсутні взагалі.	0

Критерії оцінювання тестового блоку

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який повністю виконав тестові завдання.	2
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який виконав лише 1/2 завдань та використовував для цього практичні навички і вміння застосовувати здобуті теоретичні знання.	1
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який взагалі не виконав завдання.	0

Критерії оцінювання індивідуальної роботи

У відповідних методичних рекомендаціях до індивідуальної роботи здобувача позначено вимоги та назва індивідуального завдання, його обсяг, структура, коротка характеристика змісту і вимог до виконання та оцінювання.

Для заочної форми навчання індивідуальна робота містить розрахункові завдання:

Завдання № 1 «Розрахунок збалансованого раціону харчування студента».

Завдання № 2 «Оцінка інженерного захисту працюючих на об'єкті господарської діяльності».

Завдання № 3 «Розрахунок чисельності працівників служби охорони праці на підприємстві».

Завдання № 4 «Визначення категорії небезпечності підприємства та ширини санітарно-захисної зони».

Індивідуальна робота здійснюється у формі звіту та оцінюється від 0 до 5 балів.

Шкала оцінювання індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	Послідовність, логічність написання статті, доповіді, підготовка презентації та

	захист, а також виокремлення з різних джерел основних положень, які структурно об'єднанні, проаналізовані та узагальнені висновками.
2,5	Послідовність, логічність написання есе, статті, доповіді, але без презентації.
0	Не виконано роботу та не підготовлено презентацію.

Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю (від 0 до 50 балів) та підсумкового контролю у формі підсумкової контрольної роботи (від 0 до 50 балів). Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є отримання не менше 25 балів за поточний контроль та 25 балів за підсумковий контроль у формі підсумкової контрольної роботи.

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в національну шкалу та шкалу за системою ЄКТС здійснюється в такому порядку:

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами й критеріями оцінювання

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в національну шкалу та шкалу за системою ЄКТС здійснюється в такому порядку:

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					Екзамен/ Диференційований залік	Залік
90-100	A	відмінно	Здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили	Високий (творчий)	відмінно	
80-89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивний - варіативний)	добре	зараховано
70-79	C	добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
60-69	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	
50-59	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			

35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

Результати складання диференційованого заліку оцінюються за чотирибальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») і вносяться в відомість обліку успішності студента, залікову книжку, індивідуальний навчальний план студента (крім «незадовільно» і «не зараховано»).

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

5. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

тести; захист навчальних проєктів; доповіді, есе; індивідуальні завдання; виконання письмових завдань; презентації результатів самостійної, індивідуально-консультаційної роботи та наукових досліджень; захист творчих завдань; контрольна робота; комп'ютерне тестування на платформі MOODLE УДФСУ; диф. залік.

6. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Модуль 1 «Безпека життєдіяльності»

1. Предмет, мета, функції і завдання дисципліни.
2. Біологічні та соціальні ознаки людини.
3. Діяльність людини. Праця як форма діяльності.
4. Аксиоми безпеки життєдіяльності.
5. Класифікація та характеристика небезпек за джерелами походження.
6. Концепція прийняттого (допустимого) ризику.
7. Види ризику.
8. Структура і властивості сенсорної системи та її значення у забезпеченні безпеки людини.
9. Характеристика основних аналізаторів безпеки життєдіяльності.
10. Значення гомеостазу для забезпечення безпеки організму людини. Загальне уявлення про обмін речовин.
11. Енергетичні витрати людини в процесі життєдіяльності.
12. Здоров'я людини, якість життя та його безпека. Соціальне здоров'я людини.
13. Стихійні лиха та їх класифікація за причиною виникнення: тектонічні, топологічні, метеорологічні.
14. Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ.
15. Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки в умовах проявів вражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ.
16. Небезпечні гідрологічні процеси і явища.
17. Пожежі у природних екосистемах.
18. Техногенне середовище: виробниче, побутове, урбанізоване.
19. Конфлікти, їх класифікація та причини виникнення.
20. Віброакустичні небезпечні чинники: шум, вібрація.
21. Типологія аварій на потенційно небезпечних об'єктах.
22. Аварії, катастрофи та їх наслідки.
23. Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях.
24. Вимоги до транспортування небезпечних речовин.
25. Гідродинамічні аварії.
26. Пожежі та вибухи техногенного характеру; причини, що їх зумовлюють.
27. Класифікація радіаційних аварій.
28. Основні характеристики іонізуючих випромінювань.
29. Джерела радіоактивних випромінювань.
30. Біологічна дія іонізуючих випромінювань.
31. Радіаційна безпека.
32. Загальна характеристика ЕМПіВ. Вплив ЕМПіВ на організм людини. Заходи та засоби захисту від їх дії.
33. Типологія аварій на хімічно небезпечних об'єктах та їх причини.
34. Класифікація об'єктів господарювання за хімічною небезпекою.
35. Класифікація небезпечних хімічних речовин.
36. Поняття про нормування шкідливих речовин.
37. Хімічні небезпеки побуту. Токсична дія шкідливих речовин на організм людини.
38. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей.
39. Загальна характеристика особливо небезпечних хвороб (холера, сибірка, чума та ін.).
40. Основи раціонального харчування.

Модуль II «Цивільний захист»

41. Положення гуманітарного права. Женевські конвенції та Додаткові протоколи.
42. Державне управління у сфері цивільного захисту.

43. Правова основа цивільного захисту. Основні положення Кодексу цивільного захисту.
44. Єдина державна система цивільного захисту (ЄДС ЦЗ): структура, завдання, режими функціонування. Сили цивільного захисту.
45. Класифікація надзвичайних ситуацій (НС).
46. Оповіщення та інформування суб'єктів забезпечення цивільного захисту.
47. Укриття населення в захисних спорудах цивільного захисту.
48. Заходи з евакуації.
49. Інженерний захист.
50. Радіаційний захист.
51. Хімічний захист.
52. Медичний захист.
53. Психологічний захист.
54. Біологічний захист населення, тварин і рослин.
55. Забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення.
56. Фінансування заходів з ліквідації наслідків НС, відшкодування збитків постраждалим.
57. Порядок надання фінансової допомоги та схема опрацювання звернень щодо виділення коштів з резервного фонду державного бюджету.
58. Поняття державного резерву, його склад, призначення. Єдина система державного резерву України.
59. Гуманітарна допомога у випадках НС. Форми організації гуманітарної допомоги. Послуги і матеріальні ресурси в рамках гуманітарної допомоги, що надаються у вигляді благодійності.

Модуль III «Охорона праці»

60. Поняття про охорону праці.
61. Стан охорони праці на сучасному етапі в Україні.
62. Основні законодавчі акти з охорони праці.
63. Державна політика в галузі охорони праці. Основні її принципи.
64. Права працівників на охорону праці під час роботи на підприємстві.
65. Права працівників на пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці.
66. Охорона праці жінок.
67. Гарантії прав на охорону праці при укладанні трудового договору.
68. Стимулювання охорони праці.
69. Обов'язки працівника щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.
70. Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій.
71. Навчання та систематичне підвищення знань працівників України з питань охорони праці.
72. Фінансування охорони праці.
73. Вимоги до Закону України «Про охорону праці» щодо розслідування та обліку нещасних випадків.
74. Розслідування нещасних випадків.
75. Визначення показників частоти та тяжкості травматизму.
76. Система управління охороною праці (СУОП).
77. Визначення понять виробниче приміщення, робоче місце, організація робочого місця.
78. Причини виробничих нещасних випадків.
79. Небезпечні, шкідливі та вражаючі фактори.
80. Фізична діяльність людини. Розумова діяльність.
81. Фактори, що впливають на продуктивність праці. Втома.
82. Вплив параметрів мікроклімату на людину.

83. Методи нормалізації параметрів мікроклімату.
84. Вентиляція, види вентиляції.
85. Кондиціонування повітря.
86. Природне освітлення, його значення для працюючих.
87. Освітлення виробничих приміщень, світлотехнічні величини нормування освітлення, види виробничого освітлення.
88. Стандарти та безпечні рівні випромінювань комп'ютерів для організму людини.
89. Випромінювання оптичного діапазону. Захист від їх дії.
90. Класи шкідливості підприємств та розміри санітарних зон.
91. Поняття «небезпечна зона» виробничого обладнання.
92. Загальні вимоги безпеки до виробничого обладнання.
93. Безпека при експлуатації систем, що працюють під тиском.
94. Безпека при експлуатації підйомно-транспортних засобів.
95. Основні визначення електробезпеки.
96. Дія електричного струму на організм людини. Чинники, що впливають на тяжкість ураження електричним струмом.
97. Крокова напруга.
98. Електрозахисні засоби.
99. Надання першої долікарняної допомоги ураженому електричним струмом.
100. Основні законодавчі та нормативні документи, що регламентують вимоги до пожежної безпеки.
101. Основні причини пожеж.
102. Суть процесу горіння. Види горіння.
103. Класифікація приміщень за вибухопожежонебезпечністю.
104. Організаційні та технічні заходи забезпечення пожежної безпеки.
105. Принцип дії та класифікація вогнегасних засобів.

Модуль IV «Екологія»

106. Роль екології як науки в житті суспільства.
107. Екологічні фактори: означення, класифікація та характеристика. Приклади.
108. Поділ живих організмів за екологічною валентністю.
109. Популяції: означення, параметри, структури та динаміка. Приклади.
110. Екосистеми: визначення, складові, типи, види і стани екосистем. Навести приклади.
111. Екологічні піраміди та їх класифікація. Приклади.
112. Характеристика біосфери та її складових.
113. Основні положення теорії В.І.Вернадського про біосферу.
114. Основні джерела забруднення довкілля та їх вплив на стан НПС.
115. Принципи природокористування.
116. Характеристика моніторингу як методу екологічних досліджень.
117. Основні завдання техноекології.
118. Очищення стічних вод та газодимових викидів.
119. Утилізація твердих відходів промисловості.
120. Основні напрями безвідходних технологій.
121. Екологічна експертиза: види, методи, завдання. Проблема організації екологічної експертизи.
122. Екологічна паспортизація.
123. Екологічні менеджмент, маркетинг, аудит та інжиніринг: суть, значення та ступінь використання.
124. Економіка природокористування та її складові.
125. Визначення екологічних податків.
126. Методи визначення збитків від забруднення атмосферного повітря, водних об'єктів та земельних угідь (якщо маси поллютантів дані в тоннах).

127. Визначення загальноекономічних збитків від забруднення навколишнього природного середовища (коли обсяг поллютантів визначений певними концентраціями).
128. Економічна та соціальна ефективність природоохоронних заходів. Методи розрахунку економічного ефекту природоохоронних заходів.
129. Основні причини екологічної кризи в Україні.
130. Шляхи вирішення екологічних проблем людства.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основні законодавчі та нормативно-правові акти

1. Конституція України, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/>
2. Кодекс цивільного захисту України, Закон від 02.10.2012 № 5403-VI (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
3. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, Закон від 23.09.1999 № 1105-XIV (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>.
4. Основи законодавства України про охорону здоров'я, Закон від 19.11.1992 № 2801-XII (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. 1992. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
5. Про охорону праці, Закон від 14.10.1992 № 2694-XII (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>.
6. Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу» [Електронний ресурс] // Наказ МОЗ України від 08.04.2014 № 248. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0472-14>.

Основна

1. Желібо Є.П. Безпека життєдіяльності. Підручник / Є.П. Желібо, В.В. Зацарний. – К: «Каравела», 2014. – 280 с.
2. Желібо Є.П., Сагайдак І.С. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник для аудиторної та самостійної роботи / Є.П. Желібо, І.С. Сагайдак. – Ірпінь, УДФСУ, 2019. – 201 с.
3. Авраменко Н.Л., Сагайдак І.С. Охорона праці : навч. посіб. / Н. Л. Авраменко, І. С. Сагайдак. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2018. – 264 с.
4. Основи екології : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів / Н. М. Заверуха, В. Серебряков, Ю. А. Скиба ; МОНУ. – 4-те вид. – Київ : Каравела, 2017. – 288 с.
5. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці: Підручник. 3-є вид. / За ред. М.П. Гандзюка. – К.: Каравела, 2014. – 392 с.
6. Чорна Т.М. Цивільний захист: Навчальний посібник. – Ірпінь: УДФСУ, 2016. – 128 с.

Допоміжна:

1. Безпека життєдіяльності: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. І.Я. Коцана. – Харків: Фоліо, 2014. – 462 с.
2. Желібо Є.П., Заверуха Н.М., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник / За ред. Є.П. Желібо. 7-е вид. – К.: «Каравела», 2013. – 344 с.
3. Безпека життєдіяльності: підручник / [О.І.Запорожець, Б.Д. Халмурадов, В.І. Применко та ін.]. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 448с.

4. Білявський Г.О., Падун М.М., Фурдуй Р.С. Основи загальної екології. – К.: Либідь, 1995 – 365 с.
5. Гончарук В.Є., Качан С.І., Орел С.М., Пуцило В.І. Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях: Навчальний посібник. – Л.: Видавництво НУ «Львівська політехніка», 2004. – 136 с.
6. Березуцький В.В., Васьковець Л.А., Вершиніна Н.П. та ін. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник / За ред. проф. В.В. Березуцького. – Х.: Факт, 2005. – 348 с.
7. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці. Підручник. – Львів: Афіша, 2002. – 320 с.
8. Смирнов В.А. безпека виробничої діяльності: Навчальний посібник / В.А.Смирнов, С.А.Дикань, Р.І.Пахомов. – К.: Освіта України, 2011. – 304 с.

Internet-ресурси

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
2. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua>
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
4. Міністерство освіти і науки України <http://www.mon.gov.ua>, www.osvita.com.
5. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України <http://www.merg.gov.ua/>
6. Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rainbow.gov.ua/>
7. Постійне представництво України при ООН <http://www.uamission.org/>.
8. Північноатлантичний альянс (НАТО) <http://www.nato.int/>.
9. Офіційний сайт Американського вулканологічного товариства <http://vulcan.wr.usgs.gov/> (англійською мовою).
10. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України <http://www.eri.ukr.tel.net/index.htm>.
11. Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляду) <http://www.dnopr.kiev.ua>
12. Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України <http://www.social.org.ua> .
13. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)» <http://www.nau.ua>.
14. Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України <http://www.social.org.ua> .
15. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України <http://portal.rada.gov.ua> .
16. Офіційний сайт постійного представництва України в МОП <https://geneva.mfa.gov.ua/posolstvo/2609-labour>
17. Офіційний сайт Всесвітньої організації охорони здоров'я <https://www.who.int> .
18. Офіційний сайт ЮНЕСКО <https://en.unesco.org>
19. Офіційний сайт Всесвітнього економічного форуму <https://www.weforum.org/>
20. Програма ООН з навколишнього середовища <https://www.un.org/ga/unep/> .

**ЛИСТ ОНОВЛЕННЯ ТА ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

РОЗГЛЯНУТО ТА СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри _____

Протокол від _____ 20__ р. № _____.

Укладач(і):

Лист оновлення та перезатвердження робочої програми навчальної дисципліни
(протягом 5 років після затвердження або до затвердження освітньої програми)

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Підпис гаранта ОП